

Een populiersoort die in ons land weinig of geen betekenis heeft, maar die wij toch eens onder de aandacht van de lezers willen brengen, is de trilpopulier, ook wel genoemd esp of ratelpopulier. Zijn wetenschappelijke naam is *Populus tremula*. Dat hij bijna niet wordt aangeplant is niet in de eerste plaats gevolg van een te geringe groei en zeker niet van een te geringe houtkwaliteit. De groei is weliswaar minder dan die van de ons beter bekende Aigeiros-populieren ('Robusta', 'Gelrica', enz.), maar beter dan die van de meeste andere loofhoutsoorten. De houtkwaliteit is goed, zeker niet minder dan die van de Aigeiros-populieren. De oorzaak van zijn geringe betekenis in ons land ligt echter daarin, dat hij niet zoals onze „gewone” populieren op eenvoudige wijze door houtige stekken vermeerderd kan worden. Dit betekent dat kwekers en landbouwers, groepen die zeer veel tot de selectie van goede populiererasen hebben bijgedragen, zich met deze populiersoort weinig hebben bezig gehouden. Toch zijn er gronden in ons land waar de trilpopulier wel goede mogelijkheden biedt. Niet, zoals men heeft gedacht, op zure en op betrekkelijk arme gronden. Daar zijn de verschillende naaldhoutsoorten produktiever, terwijl bovendien de trilpopulier hier (in tegenstelling tot Aigeiros-populieren) weliswaar groeit, maar beslist niet even goed als onder betere omstandigheden. Op rijke, vochtige gronden heeft hij echter de sneller groeiende Aigeiros-populier als „concurrent” en zal deze daar alleen maar zeer plaatselijk verdringen. Waar de trilpopulier ons inziens echter goede mogelijkheden biedt, is op de voor Aigeiros-populieren net te droge gronden, die toch vrij rijk zijn. Een eerste voorwaarde voor aanplant is echter dat er goede herkomsten of selecties van deze houtsoort zijn, en dat een goede oplossing voor hun vermeerdering wordt gevonden. Dit is één van de redenen waarom reeds meer dan 15 jaar geleden het Bosbouwproefstation te Wageningen met veredeling van de trilpopulier is begonnen. Men is daarbij uitgegaan van de beste trilpopulieren die in ons land waren te vinden, en daarbij hoorde de beplanting die we nu in deze rubriek willen behandelen (foto 1).

Het betreft één van de zeer weinige aangelegde opstanden van goede trilpopulieren in ons land. Hij is eigendom van de Verenigde Nederlandse Lucifersfabrieken te Eindhoven, die o.m. bij Best, waar ook dit bos ligt, grote complexen populierenbeplantingen bezit. De espen-opstand staat op een typische „beekbezinkingsgrond”, die bestaat uit 80 à 100 cm bruin lemig zand of zandige leem op grijze leem. De grond heeft een voor populier goede pH (pH_{KCL} tussen 5 en 6) en fosfaat-toestand (P-totaal boven 60). Hij is in de dertiger jaren tot 70 à 80 cm diep gespit, waarbij leem- en zandlagen door elkaar zijn gewerkt en de oorspronkelijke humeuze bovenlaag grotendeels is ondergespit (een minder gunstig gevolg van deze rigoreuze grondbewerking!). Het grondwater schommelt tussen 50 cm aan het eind van de winter en 100 cm in normale zomers. Kortom: Een goede populieregrond, waar ook onze bekende populiererasen uitstekend groeien.

De trilpopulier is in 1941 geplant in menging met 'Marilandica'. De geselecteerde espenplanten zijn door de eigenaar uit Polen geïmporteerd. De espen werden als 4-jarige planten op 7 x 7 m gezet, de 2-jarige 'Marilandica' daartussen, zodat een beplanting met een plantafstand van 3,5 x 3,5 m ontstond. De 'Marilandica' groeide aanzienlijk harder en is in 1951 en 1959 geleidelijk verwijderd. We hebben hier nu de mooiste espenbeplanting van ons land. De gemiddelde hoogte is, na 25 jaar,

bijna 20,5 m en de diameter op borsthoogte ruim 26 cm. Dit is voor een beplanting van 25 jaar echter wel aanzienlijk minder dan wat een Aigeiros-populier hier kan presteren; die zou toch zeker een hoogte van 20 à 25 m en een dikte van 40 cm hebben bereikt. Uit deze cijfers blijkt overigens wel dat het niet de hoogte- maar vooral de diktegroei is, waarin de trilpopulier ongunstig afsteekt tegen de Aigeiros-populier. Men zou hem, om toch een goede houtmassa te telen, dicht moeten planten (bv. op 3 à 4 m) en dan òf na een korte omloop van 20 à 25 jaar de hele opstand moeten vellen (alleen als dun hout goed verkoopbaar is) òf daarna geleidelijk moeten dunnen tot een opstand van 200 à 250 bomen. Bij een goede groei zal dit stamtal niet voor het 40e jaar worden bereikt. De omloop zal voor de teelt van zwaar espenhout (40 à 50 cm diameter) niet beneden 60 jaar liggen. De esp vraagt dus meer geduld van de teler dan de „gewone” populier.

Ik wil nog wijzen op een opvallend verschijnsel in deze zo fraaie opstand bij Best. Op verschillende plaatsen daarin, vindt men nl. talrijke heel jonge espen (foto 2), die daar niet door zaad of door planten zijn gekomen, maar als zgn. wortelopslag. Vele espen hebben nl. de eigenschap dat uit hun wortels nieuwe plantjes ontstaan die (zonder enige aanlegkosten) de volgende generatie bos kunnen vormen! Deze plantjes vormen dus, voorzover ze van één boom afkomstig zijn, één kloon! Deze eigenschap van de esp is één van zijn aspecten die perspectieven

Foto 1. Espen-opstand van 1941.

¹⁾ Foto's: Van der Meiden.

biedt voor de bosbouwpraktijk, aspecten waarop we later nog eens terug hopen te komen, omdat de esp zeker meer mogelijkheden in ons land biedt dan nu benut worden. Daarbij is echter primair dat we de beschikking krijgen over trilpopulieren van goede kwaliteit, die tegen verantwoorde kosten zijn te vermeerderen. We moeten ons echter realiseren dat de esp nooit de produktie van onze Aigeiros-rassen of veel naalddhoutsoorten zal bereiken, maar ook, dat er gronden in ons land zijn waar de esp een aanwinst kan zijn. Dit zal overdreven verwachtingen temperen maar ook voorkómen dat de esp helemaal in het vergeetboek raakt.

H. A. van der Meiden

Foto 2. Wortelopslag van espen (zie ook de tekst).

KALENDER

Voor een goede ontwikkeling van Uw jonge beplantingen is het noodzakelijk de jonge bomen in een gunstige concurrentiepositie te brengen. Hiertoe kan men de plantspiegel om de jonge bomen gedurende enkele jaren zwart houden. Het is mogelijk dit met herbiciden te doen. Het is verstandig daarvoor een deskundige te raadplegen.

Schenkt U ook aan bemesting aandacht. Een stikstofgift in mei van 100

à 200 gram kalkammonsalpeter per boom verspreid over de plantspiegel is voldoende.

Het is belangrijk de jonge planten vrij van bladziekten te houden. Dit is speciaal voor het kweken van plantmateriaal bijzonder belangrijk om gezonde bomen te waarborgen. Hier kan een periodieke bespuiting met Zineb of Maneb de ontwikkeling van bladziekten voorkomen. In beplantingen

zal dit in de praktijk moeilijker zijn.

Snoui bij voorkeur in juli-augustus. Bescherming tegen vee en wild is noodzakelijk.

Denkt U er ook aan het terrein in een goede ontwateringstoestand te brengen en te houden?

Voor mogelijk noodzakelijke bestrijding van wilgesnuittor moge ik verwijzen naar het artikel hierover elders in dit nummer.

VRAAG EN ANTWOORD

Vragen voor deze rubriek kunnen gezonden worden naar de secretaris van de redactie van dit tijdschrift, adres: Gen. Foulkesweg 64, Wageningen. Ze worden door ter zake deskundigen beantwoord, zoveel mogelijk in ons tijdschrift, anders rechtstreeks.

G. P. P. te M.

In het Wilhelminapark te Meppel staan 2 rijen met een 30-tal Italiaanse populieren (Populus italica fastigiata), die in 1918 zijn geplant en nu dus omstreeks 50 jaar oud zijn. Zij staan op lichte zandgrond en hebben zich zeer goed ontwikkeld, zodat de 2 rijen nu een mooi accent in het park vormen. De laatste jaren gaan zij echter zienderogen achteruit o.a. door het vormen van veel dood hout, zodat het moment van vellen is aangebroken.

Naar mij bekend is staat de Italiaanse populier wat zijn gezondheid betreft er in ons land over het algemeen niet gunstig voor. Wat kan hiervan de oorzaak zijn? Is dit tengevolge van bepaalde ziekten?

Acht U het raadzaam ter plaatse weer Italiaanse populieren aan te brengen?

Antw.: De oorzaak van het taksterven van Italiaanse populier (juiste naam: *P. nigra 'Italica'*) is niet bekend. Er is wel verondersteld, dat de soort lijdt aan „ouderdomszwakte” ten gevolge van het herhaalde, ongeslachtelijke voortplanten door middel van stekken. Deze veronderstelling is onhoudbaar gebleken. Het meest waarschijnlijke is, dat het taksterven wordt

veroorzaakt door een zwam, vermoedelijk door de bekende populierenschorsbrand, welke in 1962 massaal is opgetreden na een late wintervorst (*Dothichiza populea* = *Cryptodiaportha populea*). (Zie ook in „POPULIER” van febr. 1965 het artikel: Schade door late wintervorst bij populier.)

Daar de Italiaanse populier de laatste jaren, vooral ten noorden van de grote rivieren, steeds meer van tak- en topsterven te lijden heeft, is het gebruik in het bijzonder in de noordelijke helft van ons land af te raden.

Indien men toch een smalkronige populier wil planten, kan wellicht de *Populus cv Vereecken* worden toegepast. Deze soort is echter minder fastigiaat dan de Italiaanse populier.

Aangezien het in dit geval gaat om herplant in een park, kan ook worden gedacht aan de monumentaaliep (*Ulmus carpinifolia „Sarniensis”*) die een fraai pyramidale groei vertoont. Deze iep is wel enigszins vatbaar voor iepziekte, hoewel in veel mindere mate dan de gewone Hollandse iep. Ook zou hier kunnen worden geplant met Koningslinde (*Tilia europea cv Koningslinde*), Zwarte Linde (*Tilia europea cv Zwarte Linde*) of Haagbeuk (*Carpinus betulus fatigiatus*).

J. te B.

Ik wil populieren planten op een terrein van ongeveer 1,5 ha, waar het fosfaatgehalte volgens de consultant van het Staatsbosbeheer veel te laag is (P-totaal 28). Deze adviseerde mij om hier geen populieren te planten, ook al omdat de grond